

E. Stanley Jones - en åndelig veiviser for vår tid

YNGVAR RUUD

Introduksjon

Den kristne kirke søker i dag sine åndelige røtter, og vi hører mye om ørkenfedrene, om keltisk spiritualitet og om ignatiansk åndelig veiledning. Jeg har latt meg fascinere av E. Stanley Jones og hans spiritualitet, særlig med bakgrunn i de første årtier han tjen-te som misjonær i India - dvs. i første halvdel av forrige århund-re.

Jeg har stor sans for Geoffrey Wainwrights korte og konsise definisjon av spiritualitet: "a combination of praying and living"¹. Mange vil kanskje forbinde spiritualitet kun med tilbaketrekning fra denne verden for å søke Gud, nærmest som en form for flukt fra hverdagslivet. Den spiritualitet E. Stanley Jones er veiviser for, er nettopp kombinasjonen av bønn og levd hverdagsliv. Når vi skal se på Jones som åndelig veiviser for vår tid, kan vi ha i mente hva Ivone Gebara - en representant for den tredje verden - sier: "Spirituality, which I also call 'vitality' (life), is today a universal movement cutting across cultures, races, classes, even though these are important elements in life."²

Jeg vil først kort beskrive hva som var med å forme misjonæ-ren E. Stanley Jones og hans åndelighet og integritet som misjo-nær og evangelist. Videre vil jeg forsøke å vise hvordan den indis-ke konteksten innebar en nyorientering i hans spiritualitet med de konkrete virkemidler som kom som et resultat av denne nyo-

rienteringen: rundebordskonferansene og kristne ashrams. Sigfried Demingers bok *Evangelist på indiska villkor*⁸ belyser dette perspektivet grundig. Den viktigste perioden i denne nyorienteringen er ifølge Deminger, årene 1918-1930. Til slutt vil jeg si noe om E. Stanley Jones som åndelig veiviser for vår tid. Der engelskspråklig litteratur er sitert på norsk, har jeg foretatt oversettelsen.

Hva var med å forme misjonæren E. Stanley Jones?

Hvilken person er det som to ganger ble valgt til biskop i Metodistkirken i USA og begge gangene sa det fra seg? Siste gangen var han valgt biskop over natten, før han gikk i en dialog med Gud og neste dag gav beskjed til konferansen som hadde valgt ham at han takket nei til fordel for fortsatt misjonstjeneste i India.

Eli Stanley Jones ble født 3. januar 1884 i Baltimore, Maryland. Han kom fra en familie som visste hva fattigdom var. Faren var i perioder arbeidsløs, så unge Stanley måtte tidlig bidra til familiens økonomi ved å selge forsikringer i et av de fattigste afroamerikanske distrikter i Baltimore. Disse erfaringene påvirket nok hans syn på samfunns- og rasespørsmål, hans spiritualitet og tjente som en god forberedelse til hans tjeneste i et av verdens fattigste land, India.

Stanley Jones mottok tidlig sterke impulser fra vekkellesbevegelsen innen metodismen. Da han var 17 år, besøkte en omvendt alkoholiker og vekkelles-evangelist - Robert J. Bateman - hjemmemenigheten til Jones i Baltimore. Denne litt røffe evangelisten gjorde et dypt inntrykk på unge Stanley som kveld etter kveld gikk på disse møtene, inntil han tredje kvelden ikke klarte å vente til prekenen var ferdig. Han fant veien til alterringen og overgav sitt liv til Kristus. Med fire ord beskriver han sin omvendelse til Kristus: "He is my everything."⁴

Hans omvendelse hadde noe typisk metodistisk over seg: et både-og. Både en gjennom-gripende erfaring av Kristus der og da, og en begynnelse på en prosess: en vekst i nåde. Stanley Jones, som elsket ordspill, brukte ofte termen: "a Christian-in-the-making".⁵ Slik ordla han seg om sin omvendelseserfaring:

*The Became was momentous, but the "momentous" became moment by moment; the Became becomes a Becoming. The joy was the Became, which became a Becoming. The Became which has no Becoming in it will soon fade - soon fade into a recollection instead of a realization.*⁶

19 år gammel begynte Stanley på Asbury College i Wilmore, Kentucky, et college som var kjent for å tilhøre vekkelsesfromheten mer enn de mer anerkjente teologiske institusjoner i USA. Jones talte ofte vel om tiden på Asbury, men ifølge Deminger er det ikke usannsynlig at den mer snevre atmosfæren gav ham en reaksjon som åpnet ham for nye perspektiver. Datteren Eunice Matthews kommenterer farens studietid på følgende måte: "He never agreed on religion."⁷ Ved Asbury fikk Jones en fragmentarisk kontakt med den teologiske debatten i USA på den tiden. Det var sannsynligvis senere at han ble kjent med og påvirket av "The Social Gospel".

Den siste boka til E. Stanley Jones har tittelen *The Divine Yes* og ble skrevet etter at han hadde fått hjerneslag i Oklahoma City i 1971. Boka er et sterkt vitnesbyrd om en evangelist og misjonær som kan vitne om at hans tro ikke hadde fått slag. Jones ble så pass bra at han fikk besøke India en siste gang før han døde 25. januar 1973.

Misjonær og evangelist med integritet

Ved Asbury College kom Stanley Jones i kontakt med Student Volunteer Movement (SVM), og vekkelsene på Asbury rekrutterte mange studenter til denne bevegelsen. I 1907 ankom Stanley India, ung og med en ensidig utdannelse, med få ideer om hva det ville si å være misjonær, men med stor tro på det å være evangelist, inspirert av SVM. Dette preget også hans første år i India. Men etter 10 år fikk han en knekk og ble tvunget til å dra på ferie til USA, fullstendig utbrent. Etter et år dro han tilbake bare for finne ut at han langt fra hadde hentet seg inn. I denne tilstanden hadde Jones en opplevelse som kom til å forandre hans liv, både fysisk og åndelig. Han beskriver det som skjedde slik:

I denne tunge tiden var jeg i Metodistkirken i Lucknow da Gud sa til meg: "Er du klar for den tjeneste som jeg har kalt deg til?" Mitt svar var: "Nei, Herre, jeg er ferdig! Jeg har nådd bunnen av hva jeg kan make og orker ikke å fortsette." "Hvis du overgir det problemet til meg og ikke lenger bekymrer deg for det, skal jeg ta meg av det", svarte Gud. Ivrig svarte jeg: "Herre, da har vi en avtale her og nå!" Jeg reiste meg fra min knelende stilling og var en frisk mann. Jeg gikk hjem sammen med en gruppe misjonærer. De visste ikke hva som hadde hendt med meg, men jeg følte at jeg knapt berørte bakken der vi gikk. Jeg var overveldet av liv, helbred og en indre fred.⁸

Denne livsforvandlende erfaringen markerte en ny start i Stanley Jones' liv og tjeneste. Både med sin åndelige ballast, i sin personlighetstype og med sin nådegave var han evangelist, og etter hvert skulle hele verden bli hans sognekall. Han var dyktig i kommunikasjon av de bibelske sannheter, både fra prekestolen og i personlig samtale. Hans åndelige selvbiografi, *A Song of Ascents*, avslører hans dype røtter i vekkelsestradisjonen i amerikansk metodisme.

Hjertet i hans forkynnelse var det personlig erfarte, og det var utenkelig for ham å holde en preken som ikke hadde rot i hans egne opplevelser av Kristus og som menneske. Han talte som en god metodist mye om behovet for omvendelse, om hellighet, om disiplin og om Den Hellige Ånd. Han kunne kanskje lyde som en moderne karismatiker som også praktiserte forbønn for syke, men han var kritisk til tungetalen. Typisk for hans metodistiske arv betonte han mye sterkere Åndens frukt enn Åndens gaver. Tungetalen kunne lett skape skisma, sa Jones, mens Guds kjærlighet alltid brakte helhet og harmoni i kirken.

Åndelig disiplin kjennetegnet fromhetslivet til Stanley Jones. Tre gode vaner var livsviktige: lese Bibelen og meditere over den, dele med andre det Gud har gitt en og bønn. Hans bønneliv ble noe han både praktiserte daglig samtidig som han opplevde den uavlatelige bønningen som et kjærlighetsforhold til Herren. Stanley Jones var også opptatt av å bli ledet av Gud i sitt liv, og han betonte fem måter som Gud leder mennesker på: 1) gjennom NT, 2) gjennom råd fra gode mennesker, 3) ved Guds forsyn, 4) ved moralsk intelligens og 5) gjennom den indre stemmen. Denne indre stemmen er ikke nødvendigvis hørbar, men ordene former seg selv i vårt sinn.⁹

Stanley Jones hadde fra 1919 en uavhengig evangelisttjeneste tilknyttet Metodistkirkens Misjonsråd. Han var preget av en integritet som var formet av de åndelige røttene i hans familiebakgrunn, i hans egen personlighet og i hans metodistiske arv. Samtidig var Jones villig til å åpne seg for nye perspektiver i sin spiritualitet. Stanley Jones var dypt preget av en metodistisk helhetstenkning og ønsket ikke å bli plassert i noen bås. Han belyser spenningen på den tid mellom individfokusert kristendom og det såkalte "sosiale evangelium", og ender opp i metodistisk via mediatenkning. Han skriver:

Striden mellom det individfokuserte evangelium og det sosiale evangelium plager meg. Et individfokusert evangelium uten et sosialt evangelium er som en sjel uten legeme, og et sosialt evangelium uten et individfokusert evangelium er som et lege-

*me uten sjel. Det ene er et spøkelse, det andre er et skejelett. Sett de to sammen, og du har en levende person.*¹⁰

Kontekstuell misjonær - i indisk drakt

Slik beskriver Stanley Jones situasjonen da han første gang ble sendt til India:

*Jeg fikk ingen orientering, ingen innføring i hva det vil si å være misjonær, ingen håndbok med veiledning om hvordan jeg skulle reise. Jeg fikk utlevert en hindustani grammatikk, førti pund i britisk gull, en billett til Bombay via England, et håndtrykk og så bar det av sted. Jeg skulle lære ved erfaring, ved å prøve og feile.*¹¹

Stanley Jones kom som misjonær til India i en tid da misjonstenkningen for det meste var dominert av vestlige perspektiver. Utviklingen han gjennomgikk kan bare forståes hvis en ser på måten han ble påvirket av kristendomsdebatten som pågikk i India, samt den politiske utviklingen i landet som han engasjerte seg i. Vi snakker om 1920-årene da India var den største misjonsmark for Metodistkirken i USA.

Fra midten av 1800-tallet oppsto mange reformbevegelser innenfor hinduismen. Studiet av de store verdensreligioner skjøt fart over hele verden, ikke minst i England, og åpnet for en ny forståelse. Innenfor reformbevegelsene i hinduismen oppsto det en merkbar interesse for Jesus og for hans undervisning, særlig gjaldt det Bergprekenen. I denne tiden vokste nasjonale bevegelser i styrke, bl.a. under Mahatma Gandhis lederskap. E. Stanley Jones var i kontakt med og ble sterkt berørt av Gandhi, særlig hans åpenhet for Kristus og Bergprekenen.

Stanley Jones møtte Gandhi første gang ved St. Stephens College i Dehli i 1919. Jones intervjuet Gandhi og spurte ham hvordan kristendommen "kunne bli en del av det nasjonale liv i India og styrke Indias frigjøring fra kolonimakten".¹² Gandhi svarte med å utfordre vestlig kristenhet på en etisk måte: "... dere må begynne å leve mer slik Jesus Kristus gjorde... dere må praktisere deres religion uten å tone ned dens radikale budskap."¹³ Gandhis etisk/religiøse manifest er sammenfattet i "Satyagraha" hvor han forsøker å applisere grunnleggende kristne tema, særlig med bakgrunn i Bergprekenen.

Jones besøkte Gandhi både på hans ashram Sabarmati og da han satt i fengsel. I boka *Kristus og Indien* som kom på engelsk (*The Christ of the Indian Road*) i 1925 og som solgte i over en million eksemplarer, er det et kapittel om Gandhi. Jones skrev: "Jesus

kommer gjennom uvanlige kanaler - som i tilfellet Mahatma Gandhi."¹⁴

Det som imponerte Jones med Gandhi var hans åpenhet og vilighet til å bære andre menneskers skyld og lidelse, særlig gjennom sine fasteaksjoner. Jones mente at Gandhi på den måten gav verden en oversettelse av hvem Kristus er og står for. Det er ganske sterkt når han skriver:

India har sett korsets mening i en av sine sønner, en tidligere heftig opposent mot kristendommen, en nasjonalistleder. Jeg forsto ikke kristendommens mening før jeg så den i Gandhi. Dette inspirerer oss og vi er dypt takknemlig for det. Ikke desto mindre er det som et sverd som slår to veier. For det første rammer det oss som har vært her i disse år og som fortviler over at kristendommen ikke fikk mening og ble sett gjennom oss. På den andre siden er vi glad for at India ser det, og la meg stillferdig få legge til: vi ser det også.¹⁵

Stanley Jones bar på et personlig ønske om å vinne Gandhi for den kristne tro. Men på en misjonskonferanse i 1925 klargjorde Gandhi sitt forhold til både kristendom og hinduisme. Gandhis sterke kritikk av kristen misjons evangeliseringsmetoder, og hans behov for å distansere seg fra kristendommen i kirkelig-institusjonell innpakning, kom nok som en overraskelse på mange, ikke minst på Stanley Jones.

Stanley Jones ble også utfordret av sitt møte med poeten Rabindranath Tagore, den mystiske Sadhu Sundar Singh og den tidligere frittstående anglikanske misjonæren, C.F. Andrews. Da Jones besøkte Tagores ashram, stiftet han bekjentskap med forfatterskapet til den britiske sosiologen Benjamin Kidd og hans bok *The Science of Power*. Disse møtene utfordret Jones ytterligere i en videre refleksjon over kristendommens sosiale tilpasning.¹⁶

På den ene siden kritiserte Jones selv vestlig kulturimperialisme, ikke minst kristen misjons iver etter å overføre vestlig kultur til India. Jones tok et klart standpunkt for Indias politiske uavhengighet som gjorde at den engelske kolonimakten nektet ham innreise i årene 1940-46. Metodistkirkens misjonsarbeid var hovedsakelig rettet mot de lavere kastene i India, mens Jones etter hvert også vendte seg mot de utdannede indere - nasjonens fremtidige ledere.

På den andre siden fikk Stanley Jones en visjon og en ny strategi for misjon i India: for det første ville han forholde seg respektfullt til indisk kultur og miljø, som bl.a. kom til uttrykk gjennom indiske kristne. For det andre mente Jones at Kristus måtte ikles "indiske klær" for å bli tatt imot av indere. Misjonærer skulle se på seg selv som sønner og døtre som var adoptert av nasjonen India og la denne holdningen gjennomsyre deres tjeneste blant det indiske folk. Med sin metodistiske identitet ble det å gjennomføre en slik visjon en viktig del av hans strategi.

Stanley Jones slet med sitt eget misjonsselskaps mangel på nyorientering i misjonsforståelsen og utførelsen av misjonsoppdraget. Man måtte dra en klar grense mellom unik kristendom og vestlig kulturinnpakning, også slik det kom til uttrykk i Vestens kirkestrukturer og religiøse uttrykksmåter.

Hva gjorde utfordringen han møtte i India med hans spiritualitet? For det første fikk betoningen av *den åndelige erfaring* avgjørende plass i Jones forståelse av kristendommen. Han understreket dette ved å hevde at sann åndelig erfaring var unikt kristent. Ved den store misjonskonferansen i Jerusalem i 1928 fikk Stanley Jones sterk støtte for sitt syn. Rapporten der sier:

Å undervise hinduer slik dr. Stanley Jones forsøker å undervise dem, å tenke på en slik måte som han gjør; er å gjøre dem en virkelig tjeneste. Det er å be dem om selv å oppdage livskildene i sin egen religion. Det er å rette oppmerksomheten mot det som skulle være det sentrale og avgjørende.¹⁷

I boken *Kristus og Indien* står det i kapitlet med overskriften "Jesus gjennom erfaring":

De første disipler hadde få ritualer men var flinke til å gjøre ham kjent. De gikk ikke ut for å forsøke å minnes ham, men gjøre ham tilgjengelig for andre. Den historiske Jesus ble ettervert den erfarte Kristus.¹⁸

Et dypt kjennskap til Gud var bare mulig gjennom en dyp kjennskap til Kristus. Derfor anbefalte Jones et paradigmeskifte - også i teologien - fra hovedvekten på troslære og dogmatikk til kristen erfaring.

For det andre virket Stanley Jones' åndelige utvikling i møtet med India også klargjørende på hans *menneskesyn*. Han skrev i en artikkel:

Kinesere og indere betoner begge menneskets iboende godhet. Inderne sier i virkeligheten av vi er guder. Vi aksepterer ikke dette - og likevel, bør ikke denne tankegangen korrigere mye av vår egen teologiske tenkning som sier at mennesket har falt så dypt at det knapt er en gnist av Guds bilde i oss? Det virker som det onde gjør naturlig godhet fremmed og umulig å komme til uttrykk gjennom menneskenaturen. Vi kan høre mennesker si:

"Vi er mennesker og derfor gjør vi det som er ondt." Synd er ikke vår natur, den er i beste fall vår andre natur. Godhet er vår egentlige natur og guddommelig liv vårt virkelige liv. Synd er en forstyrrelse, et avbrudd, et avvik og vi må vende tilbake til tydeligere å være bærere av det guddommelige.¹⁹

For det tredje hevder Sigfrid Deminger at Stanley Jones ble sterkt influert av den såkalte *Madras-gruppen* med dens mest kjente talsmenn som P. Chendhiah, V. Chakkarai og D.M. Devasa-hayam. Det som kjennetegnet denne gruppen var overbevisningen om at den hinduistiske kulturelle tradisjonen var bærer av "karakteristika", grunnleggende holdninger eller etiske retningslinjer som kunne være svært viktig for en nasjonal kristendomsforståelse i en indisk kontekst. Sær-lig i bøkene *The Christ of the Indian Road* og *The Christ at the Round Table* redegjorde Jones for sin egen oversettelse av hinduismen. Men ifølge Deminger viser Jones en stor grad av avhengighet av de meninger som Madras-gruppen sto for.²⁰

For det fjerde mente Stanley Jones at *hinduismen* tolket forsoningen i mystiske termer. Her var det mer rom for det intuitive enn det teoretiske. Jones var levende opptatt av at hinduistisk tankegang hadde mye å lære vestlig orientert kristendomsforståelse. For å illustrere sitt poeng, benyttet Jones et bilde fra naturen. Han henviste til assimilasjonsprosessen som skjer når vegetasjonen suger til seg energi og næring fra sine omgivelser. I denne prosessen konverteres de elementer som er nødvendige for næring til substanser nødvendig for den aktuelle art. Derved bygges den levende organismen opp.

Stanley Jones foretok ikke noen grundig sammenligning mellom hinduisme og kristendom som religioner. Hans mål var at kristendommen skulle uttrykkes på indisk vis til indere. Alt misjonen behøvde å formidle i India, var Kristus. Den gode jord fantes blant hinduene, og med Kristus i dette jordsmonnet ville læresetninger og kristne uttrykksmåter vokse fram. Indiske verdier måtte likevel være villige til å la seg omforme i møtet med de etiske idealer vi finner i personen Jesus Kristus. Hensikten med assimilasjonsprosessen var derfor å la møtet med Kristus skape uttrykksmåter, holdninger, etiske verdier og kristne trosformuleringer som var genuint indiske.

Dialog og misjon

En atmosfære av åpenhet oppsto i India som et resultat bl.a. av Mahatma Gandhis selvbiografi. Stanley Jones tok pulsen på situasjonen og skrev: "Døren er nå åpen for en ærlig samtale, og den

er åpnet av en indisk hånd.”²¹ Han hadde Gandhi i tankene. Dermed gikk Stanley Jones i gang med det som ble kalt rundebordskonferanser. Dette verktøyet for dialog følte Jones ble gitt ham av Gud. På denne scenen var han en pioner for sin tid. Dialog betyr ”gjennom ord”, en ut-veksling av ord. Rundebordskonferansens metode var å invitere en gruppe kristne og ikke-kristne til dialog, men la det bli ord som beskrev en åndelig erfaring.

1 En gruppe på om lag 30 personer satt i en sirkel, og ifølge Jones skulle 2/3 være ikke kristne og 1/3 kristne. De var ikke der for å diskutere dogmatiske spørsmål, men for å dele sine religiøse erfaringer med hverandre. De skulle dele hva det betydde for en hindu å være hindu, hva det innbar for en muslim å være muslim, og hva det ville si for en kristen å være kristen. De kunne ha lange samtaler, men det å dele erfaringer, gav ingen beviser for hva som var rett eller galt.

Stanley Jones stilte disse dristige og nærgående spørsmålene til strategi for rundebords-konferansene:

1. Er hensikten å vinne en religiøs seier eller å finne virkeligheten?
2. Er det et ønske om å rettferdiggjøre en misjonsinnsats eller å hjelpe andre slik vi har blitt hjulpet?
3. Kan vi være lojale mot det land som har adoptert oss samtidig som vi er lojale mot vår dypeste overbevisning?
4. Hvordan kan vi kjenne oss frie til å tale om livet ved rundebordkonferansene hvis vi ikke er frie til å møte livet som det virkelig er - med dets svakheter og styrker, dets oppturer og nedturer?²²

I sin åndelige selvbiografi, *A Song of Ascents*, tar Jones et tilbakeblikk og skriver:

Når jeg ser tilbake på rundebordskonferansene, ser jeg nå hvilken utfordrende og beslutsom tilnærming vi hadde. Her la vi alle våre kort på bordet og ba den ikke-kristne verden om å gjøre det samme. Sett at vår ”hånd” som vi spilte ut i livets spill skulle vise seg ikke å duge? Sett at andre måter å leve på skulle holde mål? Dette var en arena hvor mye sto på spill: Hvordan skulle vi leve livet nå og siden? I hver situasjon var trumfkortet Jesus Kristus. Han gjorde forskjellen. Mennesker som fulgte ham kunne bli spottet og ikke holde mål, men de hadde fått tak i noe

*som holdt mål og ikke kunne spottes - eller rettere sagt - han hadde fått tak i dem.*²³

Fordi Stanley Jones lot troen få etiske og politiske konsekvenser, ble han brukt ved flere anledninger hvor det var politiske konflikter i verden: i Burma, Korea, Belgisk Kongo, mellom Russland og Kina, for å nevne noen. Han gikk i ukene før 7. desember 1941 i skytteltrafikk mellom japanske ledere og president Roosevelt i Det Hvite Hus i et diplomatisk arbeid for å unngå krig mellom de to land.

På sitt første besøk til Japan etter Den andre verdenskrig ble han ønsket velkommen og hyllet med ordene: "Velkommen, fredens apostel." Han var nominert til Nobels fredspris i 1962 og fikk i 1963 Gandhis fredspris. Martin Luther King har fortalt Stanley Jones' datter at det var ved å lese hans biografi av Gandhi, at Luther King ble overbevist om sin ikke-voldslinje i de svartes frigjøringskamp.

Ashram

De rundebordskonferansene Jones fikk i stand beredte også grunnen for et annet redskap i hans nyorientering, nemlig *ashrams*. Jones likte ashrams også fordi de var genuint indiske. Ashram betyr direkte oversatt "fra arbeid", med andre ord fri fra hardt arbeid. Fordi han var så ivrig etter å lære av indere, deltok han i flere forskjellige indiske ashrams før han startet sitt eget i Sat Tal ved foten av Himalaya i 1930. De indiske ashrams var flere tusen år gamle da Stanley Jones adopterte dette konseptet, som innebærer "enkel livsstil og dyp innsikt". Klesdrakten var indisk, måltidene startet med en hinduistisk velsignelse, og tiden på ashram ble brukt både til meditasjon og arbeid. Både ashrams i Sat Tal og senere nær Lucknow skulle også være med å gi indere en praktisk erfaring av hans visjon for Guds rike. Hva var hans opprinnelige målsetting med ashram?

1. Å forene den kristne ånd med den indiske ånd for å tjene Kristus i India.
2. Å forsøke å skape en kristendomsforståelse som er mer på bølgelengde med Indias sjel og mer berørt av Guds kjærlighet.
3. For å oppnå disse mål foreslår vi å samle en spesielt invitert gruppe med indere og europeere. Disse skal gjennom gruppe-meditasjon og daglig andakt og studier reflektere over de pro-

blemer vårt budskap forårsaker i møtet med de som har en annen tro enn vår, særlig med tanke på India. Vi vil også forsøke å skape relasjoner med dem som skal være med å skape fremtidens India. I tillegg til denne gruppen spesielt inviterte, vil vi ønske velkommen dem som fra tid til annen har lyst til å slutte seg til oss.

4. Denne gruppen skal leve på indisk vis, spise indisk mat og kle seg som indere. Ettersom vi håper at også hinduer skal bli med, vil det bli servert vegetarkost. Denne gruppen vil bo sammen i hytter, og det vil ikke bli gjort forskjell på noen. Vi håper å bryte alle barrierer.
5. Ettersom enkelhet kjennetegner indisk ånd, vil denne gruppen leve enkelt, ha noen få tjenere, selv arbeide med sine hender i hyttene og hagene og tjene hverandre.
6. Vi vil forsøke å lære oss Indias språk, kultur og religion for på en god måte å møte indere samtidig som vi vil hengi oss til Kristus. Vi håper å fremme en indisk ånd som er kreativ i kunst, i musikk og i kristen tenkning.
7. Ut fra en slik gruppeforståelse ønsker vi å produsere litteratur som kan oversette evangeliet til indiske forhold og for resten av verden.
8. Vi planlegger å ha ashrams fra april til juli, og deltagere vil primært være mennesker som er indere og arbeider blant indere. Vi håper at de vil bringe en ny ånd inn i sin lokale situasjon. Vi vil dermed skape nye sentra for forståelse av India sammen med en hengivenhet til Jesus Kristus i ulike deler av landet.²⁴

Et viktig mål i hinduistiske ashrams var å leve ut gitte idealer, kalt Sadhana. Stanley Jones inviterte representative kristne ledere til Sat Tal, både med vestlig og indisk bakgrunn, for å samtale om mening og innhold i kristendommen, både ut fra personlig erfaring og samfunnsmessig. Gjennom ashrams skapte Jones et redskap for å finne en dypere forståelse av det som skulle bli hovedbegrepet i hans kristendomsforståelse - nemlig *Guds rike på jord*. Både i dialogen, på ashrams, på møtekampanjene, i møtet med den enkelte var Stanley Jones både evangelist og misjonær. Nøkkelen i det han delte med andre, var Jesus Kristus. Det var nerven i hans budskap, i hans overbevisning og i hans personlighet. For Jones var ikke dialogen en form for religionsblanding, men respekt for andre tradisjoner uten at det gikk på bekostning av hans egen Kristus-fokusering.

Hva er et kristent ashram?²⁵

Jeg tror en av årsakene til at Stanley Jones etter andre verdenskrig valgte å overføre ashram fra indisk mark til USA og Europa, var hans erfaring med metodistiske klasse møter, små, livsnære og åndelige fellesskap som ikke skulle være introverte og sekteriske, men danne mennesker til å nå ut til andre med sin tro og sitt liv.

Det er ganske avvæpnende når det på hjemmesiden til The United Christian Ashrams sies at av de mange forsøk i dag på å bringe koinonia-tankene inn i kirken igjen, er det kristne ashram en av veiene å gå. Når det kristne ashram forlot indiske kulturomgivelser, måtte det forandres merkbart. Indisk ashram hadde en guru som menneskene samlet seg rundt. Det kristne ashram har også det, men denne guru er Jesus Kristus.

De som kommer til et kristent ashram kan se ulikt på mange ting, men de kommer med en grunnleggende fellesnevner: Jesus Kristus. Derfor heter det i ett av mottoene for det kristne ashram: "Her trår vi inn i et fellesskap hvor vi noen ganger er enige om å være uenige, men hvor vi alltid vil være enige om å elske og forent i å tjene." Fordi kristendom dypest sett er Kristus, trenger Ordet å bli menneske, kjøtt og blod, levd liv når mennesker møtes til ashram. Det kristne ashram har som mål å være et Guds rike i miniatyr. Derfor heter det at ashram ikke er et retreat i vanlig forstand. Her er ikke fokus den enkeltes åndelige reise, men fokus er fellesskapet og hva som skjer med mennesker i et fellesskap under Åndens ledelse. En kan formulere det slik: Alle som tilhører Kristus, tilhører også alle som tilhører Kristus.

Det kristne ashram ønsker også å være et redskap til å bryte ned barrierer som har med kirketilhørighet å gjøre, barrierer i forhold til alder, rase, klasse, titler i samfunnet. På ashram brukes bare betegnelsen "broder Hans" og "søster Kari". Men de dypeste barrierene har form av ergrelse, frykt, indre spenninger, selvpopp-tatthet, skyld, skam og tomhet. Derfor starter et ashram med det åpne hjertets samling, hvor en møter spørsmålet i gruppen: "Hvorfor har du kommet? Hva ønsker du? Hva er ditt behov?" Og et ashram avsluttes med en samling som handler om det hjertet som flyter over. Her får en dele hva Gud har gjort for den enkelte gjennom gruppefellesskapet den tid en har vært sammen.

Mellom åpning og avslutning foregår et ashram vanligvis over flere dager. Under et ashram foregår en 24 timers kontinuerlig bønnetjeneste, tid for bibelstudium og bønn og senere tid for å dele hva en har oppdaget, et daglig "familie møte" hvor en tar opp ting som er kritikkverdige eller trenger forandring. Slike ting skal tas opp der, og ikke andre steder eller i krokene. Det er en tid for praktisk arbeid hver dag, og en kveld er det en samling der man kan bli bedt for til helbredelse etter en enkel liturgi. Siste dag feires det nattverd.

Det kristne ashram er dypt kristosentrisk, men det er også fokusert på den lokale menighet. Dens mål er ikke å trekke mennesker bort fra sin lokale menighet, men være et tilbud til menneskers fornyelse og vekst som sender dem tilbake til menigheten inspirert til tjeneste. Det ligger dypt i ashram - bevegelsens arv fra Stanley Jones at en kristen er en "Christian-in-the-making", en kristen i en formingsprosess. Her skal en få komme der en er i prosessen, en skal få være underveis, men med et ønske om og en vilje til å være en Kristi etterfølger med hele sitt liv.

E. Stanley Jones - en åndelig veiviser for vår tid?

Stanley Jones viser vilje til åpenhet for nye perspektiver i sin åndelighet uten å ta radikalt oppgjør med det han kom fra: den metodistiske vekkelsestradisjonen. Møtet med Kristus i en helt ny kontekst - den indiske - gjorde noe med Jones. Men ikke alle våger seg inn i et slikt landskap.

Notto R. Thelle, som er en kjenner av asiatiske spiritualitet, antyder i sin bok *Hvem kan stoppe vinden? Vandringer i grenselandet mellom Øst og Vest* at dette kan være en risikabel vandring å begi seg ut på.

Den som krysser geografiske grenser, har bare tatt de første skritt på en vandring bort fra det tilvante og trygge. Det store oppbruddet finner sted når ens egen verden utfordres, når de indre grensene sprenges og man orienterer seg på nytt i et større univers.²⁶

Stanley Jones utfordrer oss til en åndelighet som tåler et *oppbrudd*: møte en ny situasjon, en ny kontekst uten å lage et trusselfilde av den, men i stedet la den nye situasjonen bli en mulighet til å utvide og berike vår tro og vår praksis som formidlere av evangeliet i vår tid. I denne situasjonen viser Jones oss hvor viktig det er å kjenne deres bakgrunn og identitet som en skal møte, enten det er misjonssituasjonen i et annet land eller i møtet med det flerkulturelle og flerreligiøse Norge.

Det er noe i Stanley Jones' grunnleggende respekt for andre mennesker og andre religiøse ytringer som også kan utfordre oss. Hans inkarnasjonsteologiske grunnholdning, måten han ønsker å komme "nedenfra", være lyttende og åpen, gjør ham til en inspirasjonskilde i dag. Denne evnen til å vise respekt og kjærlighet for andres tro og liv er helt avgjørende i vår egen tilnærming til mennesker som tror annerledes enn oss.

Med en slik grunnholdning er ikke dialog farlig, men utfordrende og nødvendig. Det er ett perspektiv ved de såkalte rundebordskonferansene hvor E. Stanley Jones er en åndelig veiviser for vår tid, nemlig ved å legge vekt på den *åndelige erfaringen* som basis for dialog. Tenk om atmosfæren og verdien av dialog med andre religioner og trosretninger lot den åndelige erfaringen få første prioritet? Hvor mye mer spennende ville det ikke bli å høre hva den andre erfarer ut fra sitt religiøse ståsted, i stedet for å legge dialogen primært på et kunnskaps- og faktanivå?

Stanley Jones utfordrer vår tid med sitt helhetssyn og sine røtter i wesleyansk spiritualitet. John Wesley uttalte en gang at "there is no holiness but social holiness". En slik spiritualitet vil være preget av tette bånd mellom menneskets gudsrelasjon og relasjonen til andre mennesker, slik Jesus uttrykker det i det dobbelte kjærlighetsbudet. Her er det ikke bare enkeltindividets nød det er en kristenplikt å ta tak i, men like mye de systemer som skaper sosial nød.

I skrivende stund har grusomme bilder fra gisselaksjonen i Russland rullet over TV skjermene. En spør seg: hvor er en E. Stanley Jones i den kristne kirke i dag som speider etter og oppmuntrer det 21. århundrets Gandhi eller Martin Luther King, mennesker som våger å være talspersoner for en ikke-voldslinje i en verden som martres av terroranslag og militære overgrep mot uskyldige sivile? Stanley Jones uttalte etter sitt møte med Gandhi: "Døren er nå åpen for en ærlig samtale, og den er åpnet av en indisk hånd." Han gikk så langt at han så i Gandhis ikke-voldslinje et bilde på Kristi forsonergjerning i vår verden. Hvor ser vi spor av slik dristighet og nytenkning fra den kristne kirkes representanter i dag? Her er Stanley Jones en kilde til inspirasjon og håp.

Kanskje må dialogarbeidet starte på et lokalt nivå, i en liten gruppe hvor gjensidig respekt og kjærlighet skaper atomsfæren. Er tiden inne for samlinger inspirert av det kristne ashrams står for? Hva om vi våget å innby til grupper i våre kirkers lokalmiljø med en åpen agenda, der en delte åndelige erfaringer ut fra ulike trosmessige ståsted? Hva ville det gjøre med et lokalmiljø hvor flere religioner og trosretninger er representert?

Jeg har selv mottatt mye inspirasjon av retreatbevegelsen, men registrerer at retreatene er dominert av kvinnelig deltagelse. Ville det inspirere til et større åndelig engasjement fra menn med en retreatform som tok praktiske utfordringer inn i seg? En kombinasjon av bønn og praktisk arbeid, litt mer innslag av en "mandig"

spiritualitet kanskje? Kunne slike ashrams eller innslag fra kristne ashrams bli et godt supplement til dagens retreateter?

Det var i fjor 120 år siden E. Stanley Jones ble født. Hans bidrag til en engasjerende spiritualitet og misjonstenkning var oppsiktsvekkende den gangen og er etter min mening høyaktuelt i dag.

Noter

- ¹ Geoffrey Wainwright, "Types of Spirituality", i *The Study of Spirituality*, s. 592.
- ² Ivone Gebara, "A Cry for Life from Latin America", i *Spirituality of the Third World*, s.118.
- ³ Sigrid Deminger, *Evangelist på indiska villkor. Stanley Jones och den indiska renässansen 1918-30*, Ørebro: Bok-förlaget Libris, 1985.
- ⁴ E. Stanley Jones, *A Song of Ascents*, ss. 28-29.
- ⁵ Ibid., s. 42.
- ⁶ Ibid., s. 17.
- ⁷ Sigfrid Deminger, *Evangelist på indiska villkor*, s. 53.
- ⁸ E. Stanley Jones, *A Song of Ascents*, ss. 188-189.
- ⁹ Ibid., s. 89.
- ¹⁰ Ibid., s. 89.
- ¹¹ Ibid., s. 75.
- ¹² Sigfrid Deminger, *Evangelist på indiska villkor*, s. 71.
- ¹³ Ibid., s. 71.
- ¹⁴ E. Stanley Jones, *Kristus og Indien*, s. 59.
- ¹⁵ Ibid., s. 72.
- ¹⁶ Sigfrid Deminger, *Evangelist på indiska villkor*, ss. 79-80.
- ¹⁷ Ibid., s. 113.
- ¹⁸ E. Stanley Jones, *Kristus og Indien*, s. 124.
- ¹⁹ Sigfrid Deminger, *Evangelist på indiska villkor*, s. 117.
- ²⁰ Ibid., ss. 142-152.
- ²¹ E. Stanley Jones, *Kristus og Indien*, s.127.
- ²² Samuel Kamaleson, «Do the Work of an Evangelist. Remembering E. Stanley Jones», i tidsskriftet *Transforma-tion. The 100 years anniversary for the birth of E. Stanley Jones*, s. 35.
- ²³ E. Stanley Jones, *A Song of Ascents*, s. 239.
- ²⁴ Sigfrid Deminger, *Evangelist på indiska villkor*, ss. 180-181.
- ²⁵ Det følgende er hentet fra hjemmesiden til The United Christian Ashrams.
- ²⁶ Notto Thelle, *Hvem kan stoppe vinden? Vandringer i grenselandet mellom Øst og Vest*, s. 11.

Litteratur

Deminger, Sigfrid, *Evangelist på indiska villkor. Stanley Jones och den indiska renässansen 1918-1930*. Örebro: Bokförlaget Libris, 1985.

Gebara, Ivone, "A Cry for Life from Latin America", i *Spirituality of the Third World*, ed. K.C. Abraham and Bernadette Mbuy-Beya, Maryknoll, New York: Orbis Books, 1994.

Jones, E. Stanley, *A Song of Ascents*. Nashville: Abingdon Press, 1979.

Jones, E. Stanley, *Kristus og Indien (The Christ of the Indian Road)* København: O. Lohse, 1926.

Thelle, Notto R., *Hvem kan stoppe vinden? Vandringer i grenselandet mellom Øst og Vest*, Oslo: Universitetsforlaget, 1992.

Transformation. The 100 years anniversary of the birth of E. Stanley Jones, 1984.

Wainwright, Geoffrey, "Types of Spirituality", i *The Study of Spirituality*, ed. Cheslyn Jones, Geoffrey Wainwright, Edward Yarnold, SJ, New York/Oxford: Oxford University Press, 1986.

Yngvar Ruud, f. 1946. Eksamen ved Metodistkirkens teologiske seminar, Gøteborg 1969. Doctor of Ministry, Wesley Theological Seminary, Washington DC, 2000. Prest i Metodistkirken i Norge fra 1969. Fra 2003 prosjektleder i 25% stilling for Treffpunkt Recovery, diakonistiftelsen Betanien, Oslo.

E. Stanley Jones - a spiritual guide for our time

The famous Methodist missionary to India E. Stanley Jones was born in USA in 1884. He was deeply influenced by the revivalist tradition of his church and saw himself as an evangelist all through his missionary career. His concern for individual conversion and holiness, however, was yoked to a deep concern for social justice and peace that took him into close contact with Mahatma Gandhi and President Roosevelt, and made him a nominee to the Nobel Peace Prize in 1962. E. Stanley Jones emphasized the need for a culturally relevant presentation of the Gos-pel, the most striking example being his use of the ashram tradition. The article sees E. Stanley Jones not only as a great missionary of the 20th century, but as a spiritual guide for today.